

FERDINANDY GYÖRGY (1935) Miami

FERDINANDY GYÖRGY

Retúr

Nem tudom, miért van, hogy a kisgyerekkor első, legelső emlékei az ember számára élete végén hirtelen olyan fontosak. Én is idestova húsz, ha nem harminc éve kerülgetem ezt a kis öregembert, saját bevallása szerint az osztálytársamat. Köszönünk egymásnak a buszon és a patikában. Nem ismerek rá, hiába nézem. Még a nevét sem tudom.

Most pedig, egyszer csak, megfogja a kezemet.

– Írtam egy könyvet! – suttogta titokzatosan.

Valami olyasmit feletem, hogy gratulálok. Ez már előfordult velem is.

– Tudom, tudom! – legyintett. – De nekem ez az első könyvem. Érted? Nyolcvanévesen!

– Küldd el! – biztattam. De mentem tovább.

– Ez egy szokás? – kérdezte az osztálytárs, akit nem ismerek.

Megálltam. Elmagyaráztam, hogy amint megkapom, én is küldök neki valamit. Könyvet cserélünk, ezt így mondják a szakmabeliek.

Amitől tartottam, bekövetkezett. Újdonsült kollégám még aznap este rám csöngetett:

– Beugrottam!

Itt lakott a közelben, közös volt életünk minden állomása: a pék, a posta és a patika. Így indult ez a váratlannak nem nevezhető húsz, harminc vagy ki tudja, hetvenéves kapcsolat. Az már csak az én hibám, hogy közben volt egy másik életem valahol a trópuson.

Szomszédom, Tamás valóban velem egyidős, úgy, mint én, a németvölgyi Mackós iskolába került hatévesen. Kapásból felsorolta a tanító néni, Dolozselek Aranka és féltucat osztálytárs nevét. Vermest, Rusznyák Andrást és Pályi Ulit. Az ő családi neve – szégyen-nyalázat! – még most sem jutott eszembe.

De erre nem is volt szükség. Látogatóm vaskos, úgynevezett multifunkcionális papírra nyomott könyvet nyomott a kezembe. Átvettem, nekem dedikálta, hibátlanul beleírta a nevem.

A szerző neve azonban – hiába forgattam – nem szerepelt a kötetben. *Hajszálgyökerek* – állt a színes borítón. Írta: „Az Utca Gondolkodó Emberé”. Csak így, egyszerűen.

Ilyenkor tavasszal, a Könyvfesztivál és az Ünnepi Könyvhét között tucatnyi írásmű tologodik az asztalomon. A műkedvelők ajándékkötetei alatt fehér holló: a szépirodalom.

– Eggyel több! – mondja a feleségem. Magunk között kedveskedve amatőröknek nevezzük a kontárokat.

Osztálytársam könyve azonban a jelek szerint nem ebbe a kategóriába tartozott. Súlyos iromány, sokéves kutatómunka gyümölcse. Kimutatja, hogy nekünk, magyaroknak őseink nemcsak a sumérok, hanem, igen, az etruszkok és a baszkok is.

Nem könnyű nyomon követni vándorlásaink kacskaringós útvonalát. Erre az Utca Gondolkodó Emberének is ráment az élete. Ami engem illet, odaát, Amerikában már átrágtam ezen a mócsingon magam. Egy jeles tudós, Padányi Viktor még *Dentumagyaría* című, Buenos Airesben kiadott ezeroldalas tanulmányával is megajándékozott.

Akkor azt hittem, hogy ez az elszánt őskeresés az emigrítisz néven ismert nyugati magyar betegség tünete. Most rá kellett jönnöm, hogy mi, magyarok itthon, a Kárpát-medencében is fáradhatatlanul kutatjuk az ősokeket. A latin, szláv, germán népek tengerében nyilván nagyon árvák vagyunk.

Ma már nem nevetem ki a kutatókat, akik az indiánok vagy kannibálok között keresik az ősmagyarokat. Legfeljebb az gyanús számomra, hogy ha már, akkor miért ne lehetnénk mi is, mint Ádám és Éva, afrikaiak.

Osztálytársam azonban nem beszélt erről.

– Majd ha elolvasod – legyintett.

Mi ketten inkább csak a Németyölgyi – mint mifelénk mondják: a Mackós – iskolában kerestük az osztálytársakat.

Volt közöttünk egy fiúcska, akinek bevagonírozták a családját. Aranka néni rekedt zokogása ma is itt van a fülemben. „Elviszik – kiabálta – a gyerekeimet!” Máskor Pályi Uli beleverte a csillárba a fejét. Csupa ilyen szokatlan eset.

Tamásnak volt egy régi osztályképe. Most, hirtelen ez is eszébe jutott. Ő ugyan aznap hiányzott, de keményen állította, hogy ezen a tablón én is rajta vagyok.

– Ha érdekel – ígérte –, alkalomadtán áthozom.

Sikerült rábeszélnem, hogy ne csak alkalomadtán. És Tamás állta a szavát: másnap reggel ismét ott ácsorgott a kapuban.

Aznap sietett.

– Gőzfürdőbe megyek! – magyarázta.

Nagyítót kerestem, sorra vettem a sárga tablón ácsorgó ötven – igen, ötven! – nebulót.

– Nem vagy rajta! – állapított meg a feleségem. – És nézd csak! Ezek itt nem a te osztálytársaid!

Valóban, a képen nem elemisták sorakoztak.

– Ezek – mondta nőm – tizenkét évesek! És ez itt, középen nem Aranka néni! Egy bajuszos tanár. Ismered?

Tamás nyilván összekeverte az osztályképeket. Amikor felhívtam, mogorva női hang jelentkezett:

– Nincs itthon! Hogy mikor lesz? Nem tudom.

– Talán később! – szabadkoztam.

– Akkor hívom – felelték –, amikor akarom.

A képen be volt falazva az ablak. Akkor készült, amikor már bejöttek az oroszok. Az én osztályom már csak ezért sem lehetett.

Aznap Tamás hosszasan szabadkozott. Időközben megtalálta a másik, az eredeti képet. Ezen nem volt, csak huszonöt gyerek, és középen valóban ott ült Aranka néni. Ölbe tett kézzel, pöttös nyári ruhában, komolyan, tekintélyesen.

– Ez Vermes Laci! – mondta barátom. – Mellettem ült a Werbőczyben. És ez itt mellette Tehénke, Várbíró Laci.

Akkor, a háború éveiben ritkaság volt egy ilyen dundi gyerek.

– Ez meg Imi – folytatta Tamás.

– Magának – jegyezte meg feleségem – elefántmemóriája van.

Ez volt köztünk a különbség. 1956. Én elmentem, ő pedig itthon maradt.

– Imi – mutatta most – te is ismered!

Az ült sor végén jól fésült szőke fiúcska mosolyog. Hogy honnan kellene ismernem, nem tudom.

– Hát a Maki! – erősködik Tamás. – A te elnököd!

Valóban, Makovecz Imre alapította az akadémiát, aminek évek óta tagja vagyok. De hogy Maki?

– Nem emlékszel? Vagy ez csak később ragadt rá? A Werbőczyben?

A Werbóczy azóta Petőfi lett.

Penészes, sárga kép. Kiselemisták. Ülünk Aranka néni körül, térdre tett kézzel, komolyan. 1944. Már közeleg a front. „Hiszek egy isteni örök igazságban!” Papp-Váry Eleménné. Fehér betűk a piros téglafalon. Azt, hogy „örök”, eltakarják a szőke, buksi fejek.

– Te hol vagy? – kérdezi feleségem.

– Ott, a Maki mellett.

Pedig akkor még nem is voltam akadémikus.

– Feljebb! – vezetem az ujját. – Ez egy másik amerikás: a Lakner Laci!

Aranka nénit még néha láttam. Elmúltak az évek. Megy, megy a Kékgolyó és a Vízművek között. Nemrég megtaláltam a sírját. Dolozselek Aranka. Közvetlenül a temetőiroda mögött.

A hangját most is hallom, valahányszor a régiekről álmodom – Hogyne sírnék! – kiabálta. – Elviszik a gyerekeimet!

De most már nem vagyok egyedül. Van egy osztálytársam, aki ismerte őket. Akivel beszélgetni lehet.

Epilógus: Tamás tanulmányának alcíme van. *Retúrjeggyel a Kárpát-medencébe* – áll a *Hajszálgyökök*ek alatt. Rájövök, hogy ez a kiegészítés mit jelent. Nomád őseink innen indultak útnak, és ide, a Kárpát-medencébe tértek haza. Retúrjeggyel.

Más szóval, hogy ez itt egy ősi föld, amit elvenni tőlünk soha nem lehet.

Hát csak így. Íme, a gyerekkor (kisgyerekkor) első (legelső) emlékei. Dentumagyaria. Aranka néni. A Mackós iskola. Maki és Tehénke. Végül én is az „Utca Gondolkodó Embere” vagyok.

